

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ

PROVINCIAL
LIBRARY
MANITOBA

ПРОЛЕТАРИ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

UKRAINIAN LABOR NEWS

Адреса: The Provincial Library
Cor. Pritchard Ave. and McGregor St.
Winnipeg, Man., Canada.

Address: Cor. Pritchard Ave. and McGregor St.
Winnipeg, Man., Canada.

Виходить рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу — Published three times a week: on Tuesday, Thursday and Saturday.

PIK VIII.

Ч. 110 (853).

ВІВТОРОК, 14. ВЕРЕСНЯ 1926.

WINNIPEG, MAN.

TUESDAY, SEPTEMBER 14th, 1926. No. 110 (853).

VOL. VIII.

Молодий Італієць виконав замах на життя Муссоліні

ВІСЬМАНАДЦЯТИЛІТНІЙ РОБІТНИК КИНУВ БОМБУ НА АВТОМОБІЛЬ ДИКТАТОРА, КОЛИ ВІН ІХАВ ЗІ СВОЄЇ ЛІТНЬОЇ РЕЗИДЕНЦІЇ ДО РИМУ. — БОМБА ВДАРИЛА В БІЧНЕ ВІКНО АВТОМОБІЛЯ, АЛЕ ЕКСПЛУДУВАЛА АЖ ТОДІ, ЯК ВПАЛА НА ЗЕМЛЮ. — АВТОМОБІЛЬ ПОЇХАВ ДАЛІ І МУССОЛІНІ ВІЙШОВ НЕУШКОДЖЕНИМ.

РИМ, 11. вересня. — На житті італійського фашистського диктатора Беніто Муссоліні виконано сьогодні замах, який є третім з ряду протягом року.

Ермета Джіованні, молодий робітник, кинув бомбу на автомобіль диктатора, як він їхав зі своєї літньої резиденції на передмісті Риму до палати Кілі, де він урядово.

Бомба вдарила в бічне вікно автомобіля, але експлуодувала аж тоді, як впала на землю. Автомобіль поїхав далі і Муссоліні вийшов ціло. Чотири перехожі особи були покалічені і їх забрано до шпиталю.

Тайні агенти поліції, що су-

проводжали автомобіль диктатора, негайно арештували Джіованні, який прибув до Риму сьогодні рано. Він прибув з закордоню без паспорта, щоб не потрапити в руки поліції.

Джіованні є Італійцем і вродився 1908 року в Кастельнуево ді Гарфангана. Поліція уважає, що його поїздка до Італії була фінансована і кермована групою Італійців, противників фашизму, що втіли перед фашистським терором до Франції і перебувають головю в Ліоні і Парижі.

Национальна директорія фашистської партії видала до своїх членів маніфест, в якому каже, що "Бог знову спас Муссоліні для Італії".

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ВИСЛАЛА ВОЄННІ КОРАБЛІ ДО ГАНКОВА.

Бритійський кружляк "Гокіне" мав прибути вже до Ганкова, а два другі кружляки відпливуть в середу.

ЛОНДОН, 10. вересня. — Повідомляють, що британський кружляк "Гокіне" відплив до Ганкова (в Китаю) і сподіються, що він прибуде туди приблизно в неділю.

"Гокіне" є прапорним кораблем британської далекохідної флотії. Між його офіцерами є князь Юрій, наймолодший син англійського короля.

Два інші британські кружляки, "Дартмаут" і "Керісфорд", відпливають з Англії до Китаю слідуючої середи.

Депеша до "Дейлі Експрес" з Гонг Конгу каже, що в наслідок активності британських воєнних кораблів у Кантоні, британський корабель спокійно виландував у вівторок свій набір і пасажирів, перший раз за більше як рік часу.

ВАЛЕТТА, Мальта, 11. вересня. — Бритійський корабель для перевозу літаків "Гермес" відплив в найкоротшому часі до Гонг Конгу.

"Гермес" зробив подібну поїздку до Китаю в липні 1925 р. підчас тодішніх китайських розбурхувань і повернув до Мальти шойно минулого червня.

Кудя з полевой гармати поцілила вчора британську канонерку "Бі" недалеко Ганкова, але не зробила великої шкоди. Канонерка не відстрілювалася.

ШАНГАЙ, Китай, 10. вересня. — Телеграма з Ганкова ка-

ДУХОБОРИ ВІЗДЯТЬ ДО С.Р.С.Р.

ПОРКТОН, Саск., 10. вересня. — Вчора ввечером до Радянського Союзу виїхало 16 духоборських родин, в яких є около 100 осіб, включно з дітьми.

В місяці березні ц. р. утворилася українська іміграційна й колонізаційна компанія, яка закупила около 50,000 акрів землі зі всім інвентарем і будинками від Духоборів, що

жили зараз на полудне від Кемекс. Вся земля була куплена за готівку.

Є це незалежні Духобори, що відірвалися від свого братства якийсь час тому назад. Коли їх запитано, чому вертають до Радянського Союзу, вони лише заявили, що радянський уряд обіцяв їм вільні землі і вони хочуть їхати додому.

Грецький уряд здавив бунт республіканської гвардії в Атенах

ГВАРДІЯ БУЛА СФОРМОВАНА ГЕНЕРАЛОМ ПАНГАЛЬОСОМ ДЛЯ ПІДДЕРЖУВАННЯ ПОГО ДИКТАТУРИ. — БОРІТЬБА МІЖ ВІЙСЬКОМ УРЯДУ А ЗБУНТОВАНОЮ ГВАРДІЄЮ ВІДБУЛАСЯ НА ПЕРЕДМІСТІ АТЕН. — ТАЗЕТИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО 50 БУНТІВНИКІВ БУЛО УБИТИХ І БАГАТО РАНЕНИХ.

АТЕНИ, Греція, 10. вересня. — На передмісті Атен відбулася вчора завзята боротьба між регулярним військом а двома корпусами республіканської гвардії, що підтримувала генерала Пангальоса, поваленого диктатора.

Ці корпуси гвардії, які Пангальос сформував для забезпечення своєї диктатури, приказано розпустити. Полковники Зервас і Дертіліс, командири корпусів, відмовилися послухати приказу й відтягнули їх з трома панцирними автомобілями на передмісті.

Уряд вислав офіцерів, які зажадали їх здати перед 11-ю годиною перед полуднем, од-

наче бунтівники зігнували ультимат і почали наступати в напрямі міста з наміром його зайняти.

Військо уряду заняло позиції за уфортифікованими барикадами на вулицях і розпочало вогонь на наступаючих бунтівників. З того вивязався дійсний бій.

Амуніція в одному панцирному автомобілі експлуодувалася і знищила автомобіль та убива й ранила лейтенанта і 12 жовнірів.

Гостра стрілянина по обох сторонах продовжалася й урядові аеропляни стали бомбардувати бунтівників. На поміч урядовому війську прийшов

БОРІТЬБА МІЖ НАСЕЛЕННЯМ А ВІЙСЬКОМ НА ВУЛИЦЯХ АТЕН.

Військо уряду здавило виступ комуністів. — Всі депеші про боротьбу в Атенах опізнені і змінені цензором.

ЛОНДОН, 10. вересня. — Депеша Райтєра з Атен каже, що узброєна толпа заатакувала центральний телеграфічний офіс і між нею а військовою гвардією прийшло до стрілянини, підчас котрої ранено військового команданта. Побойюється, що було багато жертв на вулицях. В Атенах панує майже анархія.

Товпи цивільних людей на падали на поодиноких жовнірів і захопили кілька тенків. Деякі депеші з Атен згадують про клопіт з комуністами, яких виступ військово здавило. Всі депеші, що згадували про боротьбу в Атенах, були опізнені і змінені цензором.

ЛОНДОН, 10. вересня. — Атєнський кореспондент "Дейлі Експрес" повідомляє, що в сьогоднішній боротьбі на вулицях Атен убито 40 осіб і 100 ранено.

АТЕНИ, Греція, 10. вересня. — Місто є тепер спокійне і бізнес іде нормально. Півофіційний комуніст каже, що розслідження вчорашнього бунту підтвердило підозріння уряду, що офіцери зі старої монархістичної партії зорганізували були населення до повстання.

Муссоліні хотів насильно загартати Альбанію

ЛОНДОН, 10. вересня. — Вийшло на дєйне світло, як італійський диктатор Муссоліні хотів загартати Альбанію. Офіційні документи виказують, що граф Альойзе, міністер премєра Муссоліні, пішов 27. червня до президента альбанської республіки і зажадав, щоб він негайно згодився віддати Альбанію під італійський протекторат. Економічно Альбанія вже цілковито залежна від італійських банків.

Президент Альбанії негайно покликав закордонних представників до своєї резиденції, де передав їм домагання графа Альойзе. Альбанський президент сказав, що Італія зажадала передавання закордонного представництва Альбанії італійській дипломатії.

Якщо це домагання було обсповнене, премєр Муссоліні одбирав велику суму золота й повне вискупівання для альбанської армії проти Сербії. Якщо воно було-б відкинене, граф Альойзе загрозив італійською окупацією порту Вальона та інших частей Альбанії.

Президент Ахмед Зогу повідомив дипломатів, що він відкинув ультимат і що граф Альойзе ввійшов злісний до Італії на воєнному кораблі, що стояв до його розпорядимости в порті Дураццо.

Альбанський уряд вислав поцілочно військо для оборони Вальони й усунув італійського військового інструктора.

Закордонні дипломати за телеграфували новину до своїх урядів і Британія та Сербія не-

ше один полк і около 1-ої години по полудні бунтівники, бачучи безвихідне положення, вивисили білий прапор.

Два корпуси в числі 1,000 людей разом з офіцерами піддалися і полковник Зервас й Дертіліс поставлено під арешт. Рішено перевезти їх вночі до арсеналу в Салєміс.

Дальший клопіт вивязався тоді, коли товпа демонстрантів, що парадувала вулицями міста, захопила панцирний автомобіль і жовніри старалися його відібрати. Це привело до боротьби, але остаточно привернено порядок.

Премєр Конділіс заявив, що бунтівники піддалися без яких застережень і що втрати не є ще встановлені, але вони не є великі. Газеті одначе обчислюють, що 50 бунтівників було убитих і багато ранених. Жертв серед урядового війська і цивільного населення невідомі.

ФРАНЦУЗ ПЕРЕПЛІВ КАНАЛ І ОСЯГНУВ РЕКОРД.

ЛОНДОН, 10. вересня. — Француз Жорж Мішель переплив сьогодні Англійський канал з Кап Грі-Не до Англії за 11 годин і п'ять минут. Цим він осягнув новий рекорд.

Старий рекорд вносив 12 годин і 43 минут і його осягнув німецький пливак Ернест Віркєттер 30. серпня.

Передтим Гертруда Едерле з Нью Йорку переплила канал за 14 годин і 30 минут, що було також рекордом до того часу.

20 ОСІБ ВТРАТИЛО ЖИТТЯ У ПОВНІЯХ.

ТОКІО, Японія, 11. вересня. — Звідомлення з Гірошіми кажуть, що в наслідок великої дощової бурі те місто навістила повінь. Двацять тисяч домів є під водою і втопилося 20 осіб.

БОЇ В АТЕНАХ СПРИЧИНИЛИ КОМУНІСТИ, КАЖЕ КОНДІЛІС.

Диктатор говорить, що комуністи і пару роялістів хотіли використати положення й повалити республіку.

АТЕНИ, Греція, 10. вересня. — Премєр Конділіс заявив сьогодні, що боротьба на вулицях міста (яка наступила після бунту республіканської гвардії), була спричинена комуністами і пару роялістами, що бажали використати положення й повалити буржуазну республіку.

Уряд арештував десять роялістичних провідників і учасників. Число убитих подано на 14 а ранених на 170. Деякі газети кажуть одначе, що бунтівники мали 50 убитих і багато ранених, але кажуть, що чи-

сло жертв серед урядового війська і горожан невідоме. Полковник Зервас й Дертіліс, командири збунтованої гвардії, потайки забрано минулої ночі до арсеналу.

Уряд каже, що повстання було назначене на сьогодні, одначе влада наперед дістала про це інформацію і своєю акцією ударемнила план.

Агенція Райтєра каже, що збунтованих жовнірів вислали на різні острови на Егейському морі, а офіцери будуть негайно поставлені перед воєнним судом.

ПОЛЬЩА ТА РУМУНІЯ ЗАКЛУЧИЛИ ТАЙНУ ВІЙСЬКОВУ УГОДУ.

Американська газета "Нью Йорк Амерікен" одержала від свого кореспондента в Женєві зміст тайного договору, заключеного між Польщею а Румунією при активній участі французького генер. штабу.

В договорі говориться про стратегічні плани й спільну акцію обох держав на випадок нападу третьої держави.

На випадок війни між Польщею а Німеччиною Румунія має обсадити лінію Збруч а Дністер, щоб охоронити польський кордон перед можливим наступом радянської армії.

Франція має постачати гази й аеропляни.

ВПУСКАЮТЬ ІМІГРАНТІВ, ЩОБ ПРАЦЮВАЛИ ЗА ПІВДАРМО.

СТРАТФОРД, Онт., 10. вересня. — В. Л. Мекєні Кінг, бувший премєр і провідник ліберальної партії, заявив тут вчєра ввечером на публичному мітингу, що за консервативного уряду видано спеціальний дозвіл на те, щоб 300 чехословацьких імігрантів могли працювати для фірми контракторів на канадських залізницях.

На розпорядок сєр Генрі Дрейтона, заступника міністра іміграції, видано дозвіл для

фірми, що складається з таких людей: брати Фолєй з Ст. Полд, Мінесота; генерал Гаррі з Гленгері, бувший консервативний кандидат; і Швед Свейсон.

Далі Кінг сказав, що він не є певний, але вірить, що цих робітників забрано до роботи по 30 центів на годину, і якщо вони не прийняли-б цієї плати, вони мали-б бути депортовані.

Кінг вивзав Мієда і сєр Генрі Дрейтона, щоб вони заперечили, що консервативний уряд дав такий дозвіл.

КОЛОНТАЙ НАЗНАЧЕНА РАДЯНСЬКИМ МІНІСТРОМ ДО МЕКСИКА.

МОСКВА, 10. вересня. — Тут заявляють, хоч неофіційно, що Олександра Колонтай, бывша радянська повноважна представниця до Норвегії, зістала назначена повноважною представницею до Мексики.

Вона має заняти місце Станіслава Пестковського, теперішнього радянського міністра в місті Мексикі, і вийде до Мексики около 25. вересня.

Колонтай є дочкою відомого царського генерала. Як і багато інших зі старої російської аристократії, вона покинула панську класу і перейшла на службу пролетаріату. Колонтай має 54 роки, побирила о-

світу в закордонних університетах і більшу часть свого життя перебула за кордоном.

(Депеша з Москви під датою 8. вересня повідомляла, що вістка про назначення Колонтай повноважною представницею до Мексики на місце Пестковського є без найменшої підстави.)

НІМЕЧЧИНА БЕРЕ УЧАСТЬ В СЕСІЇ ЛІГИ НАШІЙ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 10. вересня. — Сьогодні прийнято Німеччину до Ліги Нашій. Німецькі делегати беруть участь в сесії збору Ліги і засідають в її комісії.

БОРІТЬСЯ СВІТЛА З ТЕМРЬОЮ В МЕКСИКУ.

Починаючи з кінця липня, в середньо-американській країні Мексика точаться досить таки великі події, що вквітлюють черговий етап у тамтешній давній боротьбі навколо державної справи. Теперішній президент Мексика Плутарко Калес визначив ці події, як "боротьбу між світлом та темрявою".

Проте, було-б помилково вбачати в мексиканських подіях тільки їхній, так-би мовити, "культосвітний" бік, тоді, як вони мають надто ширше, суто-політичне значення, до того-ж не тільки внутрішнє, ба й зовнішнє...

Що трапилося в Мексикі? Чого це зворушилося католицькі події на чолі з їхнім провідником, папою римським, а разом і дипломати англійські та американські?

Справа в тім, що протягом останніх десятиліть увесь внутрішній розвиток цієї країни позначався боротьбою між прихильниками церкви — великими поміщиками та капіталістами, з одного боку, й широкими трудящими масами, що вбачають в церкві та в її слугах найбільшого ворога — з другого. Характерно також, що відомо від більшості європейських країн, у Мексику навіть селяне здебільшого порожне ставлять до церкви. Воно й зрозуміло, коли мати на оці, що в цій країні католицьке повноцтво, ще з часів її належності до Іспанії, дуже широко розгорнуло свою діяльність. Воно охопило цілу Мексико величезною сіткою організацій — церков, монастирів, єзуїтських та інших орденів, що, посідаючи великі землі та інші багатства, занукали скрізь свої хижацькі мацаки, прагнувши повалити світську владу й замінити її владою церкви. У жадній європейській країні не було такого панування середовища за нових часів, як от у Мексику протягом 19-го століття.

Таке становище вже давно стало нестерпуче, тим більше, що повноцтво це здебільшого було чужоземне й насамперед правило мідною підпорою саме для закордонного капіталу. Стримуючи й гальмуючи всякий потяг до волі та світла в середині країни, католицьке "мексиканське" духовенство разом із тим сприяло й допомогало колонізації Мексики чужоземним, насамперед американським та англійським капіталом. Отож, деякі з попередніх мексиканських урядів, що повставали серед безперервних славнозвісних

"революцій в Мексику", заходились рішуче боротися з клерикальною реакцією. Ще 1853 року видано було закон про націоналізацію церковної майна. Приблизно того самого часу вжили тих заходів що-до чужоземних попів та ченців, що то їх тепер тільки довелось відновити. Нарешті конституція мексиканської республіки, ухвалена 1917 р., офіційно запровадила відокремлення церкви від держави. Що правда, як і в усякій державі з буржуазним ладом, це відокремлення ніколи не було справжнім та цілковитим. Ріжні правителі Мексика раз-у-раз навіть спілкували, вступали формальному відокремленню, з церквою та її можновладцями за-ради успішної боротьби з трудящими масами. Отож, чинність старих законів і конституція лишались тільки на папері.

Цього ніби ждале край теперішній уряд Мексика на чолі з президентом Калесом. Так звані "нові" закони цього уряду що-до церкви суттю своєю виглядають так: зменшено число імігрантів, що належать до духовного стану; релігійні школи та ордени визнано за протизаконні; бути священниками й виконувати церковні "обов'язки" можуть тільки мексиканські громадяне; заборонено будь-який "церковний акциз" поза церквою; не можна вносити до релігійних проповідів політичні питання; застосовується ще ширше закон про експропріацію церковного майна й нарешті попи мусять відставати від влади спеціальний дозвіл правити своєю службою.

Нічого дивуватися з того, що такі ліберальні заходи уряди, які до того-ж цілком підтримували мексиканське робітництво, привели до великої бурі в клерикальному стані. Там почалося ніби "повстання ангелів". Заметушили пансько-попівський "агітпроп" (а це, треба знати, організація всесвітня), і почався попівський бунт із проти-урядовою пробагандою, цькуванням, провокаціями, змовами то-що. Але уряд мексиканський обстоював своє й впевнено взявся переводити проти-церковні закони в життя. Тоді католицькі церковники відповіли економічним страйком-бойкотом, сподіваючись завдати державі матеріальну шкоду і таким способом злякати уряд. Разом із тим, майже по всіх містах зчинились сутички між церковниками та військом.

Але найцікавіше те, що чим раз, то більше виявляється й зовнішньо-політичне значення урядових заходів. Мексиканські попи й інші однодумці в Злучених Державах благують вступитися не тільки папу, але й президента Злуч. Держав Куліджа. Увесь час летять інструкції від американського та англійського урядів до їхніх посланців у Мексику (столиця Мексика). Дев'ять-десять місяців чекати дипломатичного конфлікту: адже "робітничий" прем'єр МакДоналд припинив позаторік дипломатичні стосунки в Мексику тільки через те, що там "вивалачили" якусь поміщицю-Англічку. Бо й Америка й Англія слухно вбачають у "нових" законах Калесового уряду відсіч їхнім зазіханням на цілковите опанування Мексики, де вони вже зазнали чималого удару від попередніх законів про націоналізацію землі та надір. А надто турбується Америка, для якої Мексика є природним кордоном, що заважає її економічно загарбати всю латинську Америку.

Є, однак, і інший бік медалі в мексиканських подіях. До сього обійзався з найновішою статистикою тамтешнього народного господарства, щоб побачити, як останніми роками вироста в Мексику своя дрібна та середня буржуазія, що хоче спекатися закордонних капіталістів. Політику цієї буржуазії й провадить Калес уряд, що не сприняється іншої перед арештами комуністів і навіть лівих профдівців.

Калес з охотою називає себе соціалістом. Дехто має його на віт за "марксіста". Та дарма. Він, певно, не усвідомив собі великих зв'язків, що є між церквою та господарчим життям, між клерикалізмом та жалюватою експлуатацією праці. Як-що-ж, він, проте, бореться з церковниками, то це є єдина поступка його робітництву, що не розбігається з політикою суто-мексиканської буржуазії.

Справжня боротьба між "світлом і темрявою" в Мексику почнеться тоді, коли на чолі держави стане мексиканський пролетаріат із його молодого, наскрізь революційною комуністичною партією.

М. Цілик.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КАПІТАЛ В НІМЕЧЧИНІ.

Дарма, що не минуло ще й два роки від часу запровадження в Німеччині досвіського плану, приплив американського капіталу має вже помітний вплив на німецьке народне господарство.

Як повідомляє гамбургський економічний орган "Віртшафтс динст", загальна сума даних Німеччині за цей час (до 30. червня 1926 р. включно) американськими фінансістами позичок включаючи й позичку, передбачену досвіським планом, досягає 3,052,430,000 марок, а взагалі сума одержаних Німеччиною за цей час закордонних позик досягає біля 32 мільярдів марок.

За даними американського міністра торгів (що враховує також і кредити, дані не в формі позичок) Німеччина за зазначений період одержала 3,800 мільйонів марок американських позичок. Навіть остання сума своєю абсолютною величиною досягає тільки 2% національного багатства Німеччини.

Сповнилися слова польського фабриканта, що Пилсудскі — одинока людина, яка може забезпечити Польщі збільшення годин дня праці.

Вихід УСРП з міжпартійного секретаріату.

Генеральська незалежність.

Судять комуністів.

Знову демонстрації безробітних.

Касують вісім-годинний день праці.

Скромне признание.

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Український факультет журналістики.

Американський журналіст про радянську Республіку.

В кватрі неволі і сліз.

Знову демонстрації безробітних.

Скромне признание.

Нове небесне світло.

Підземне радіо.

Чорне шкло.

Судять комуністів.

Знову демонстрації безробітних.

БОРІТЬСЯ СВІТЛА З ТЕМРЬОЮ В МЕКСИКУ.

Починаючи з кінця липня, в середньо-американській країні Мексика точаться досить таки великі події, що вквітлюють черговий етап у тамтешній давній боротьбі навколо державної справи. Теперішній президент Мексика Плутарко Калес визначив ці події, як "боротьбу між світлом та темрявою".

Проте, було-б помилково вбачати в мексиканських подіях тільки їхній, так-би мовити, "культосвітний" бік, тоді, як вони мають надто ширше, суто-політичне значення, до того-ж не тільки внутрішнє, ба й зовнішнє...

Що трапилося в Мексикі? Чого це зворушилося католицькі події на чолі з їхнім провідником, папою римським, а разом і дипломати англійські та американські?

Справа в тім, що протягом останніх десятиліть увесь внутрішній розвиток цієї країни позначався боротьбою між прихильниками церкви — великими поміщиками та капіталістами, з одного боку, й широкими трудящими масами, що вбачають в церкві та в її слугах найбільшого ворога — з другого. Характерно також, що відомо від більшості європейських країн, у Мексику навіть селяне здебільшого порожне ставлять до церкви. Воно й зрозуміло, коли мати на оці, що в цій країні католицьке повноцтво, ще з часів її належності до Іспанії, дуже широко розгорнуло свою діяльність. Воно охопило цілу Мексико величезною сіткою організацій — церков, монастирів, єзуїтських та інших орденів, що, посідаючи великі землі та інші багатства, занукали скрізь свої хижацькі мацаки, прагнувши повалити світську владу й замінити її владою церкви. У жадній європейській країні не було такого панування середовища за нових часів, як от у Мексику протягом 19-го століття.

Таке становище вже давно стало нестерпуче, тим більше, що повноцтво це здебільшого було чужоземне й насамперед правило мідною підпорою саме для закордонного капіталу. Стримуючи й гальмуючи всякий потяг до волі та світла в середині країни, католицьке "мексиканське" духовенство разом із тим сприяло й допомогало колонізації Мексики чужоземним, насамперед американським та англійським капіталом. Отож, деякі з попередніх мексиканських урядів, що повставали серед безперервних славнозвісних

"революцій в Мексику", заходились рішуче боротися з клерикальною реакцією. Ще 1853 року видано було закон про націоналізацію церковної майна. Приблизно того самого часу вжили тих заходів що-до чужоземних попів та ченців, що то їх тепер тільки довелось відновити. Нарешті конституція мексиканської республіки, ухвалена 1917 р., офіційно запровадила відокремлення церкви від держави. Що правда, як і в усякій державі з буржуазним ладом, це відокремлення ніколи не було справжнім та цілковитим. Ріжні правителі Мексика раз-у-раз навіть спілкували, вступали формальному відокремленню, з церквою та її можновладцями за-ради успішної боротьби з трудящими масами. Отож, чинність старих законів і конституція лишались тільки на папері.

Цього ніби ждале край теперішній уряд Мексика на чолі з президентом Калесом. Так звані "нові" закони цього уряду що-до церкви суттю своєю виглядають так: зменшено число імігрантів, що належать до духовного стану; релігійні школи та ордени визнано за протизаконні; бути священниками й виконувати церковні "обов'язки" можуть тільки мексиканські громадяне; заборонено будь-який "церковний акциз" поза церквою; не можна вносити до релігійних проповідів політичні питання; застосовується ще ширше закон про експропріацію церковного майна й нарешті попи мусять відставати від влади спеціальний дозвіл правити своєю службою.

Нічого дивуватися з того, що такі ліберальні заходи уряди, які до того-ж цілком підтримували мексиканське робітництво, привели до великої бурі в клерикальному стані. Там почалося ніби "повстання ангелів". Заметушили пансько-попівський "агітпроп" (а це, треба знати, організація всесвітня), і почався попівський бунт із проти-урядовою пробагандою, цькуванням, провокаціями, змовами то-що. Але уряд мексиканський обстоював своє й впевнено взявся переводити проти-церковні закони в життя. Тоді католицькі церковники відповіли економічним страйком-бойкотом, сподіваючись завдати державі матеріальну шкоду і таким способом злякати уряд. Разом із тим, майже по всіх містах зчинились сутички між церковниками та військом.

Але найцікавіше те, що чим раз, то більше виявляється й зовнішньо-політичне значення урядових заходів. Мексиканські попи й інші однодумці в Злучених Державах благують вступитися не тільки папу, але й президента Злуч. Держав Куліджа. Увесь час летять інструкції від американського та англійського урядів до їхніх посланців у Мексику (столиця Мексика). Дев'ять-десять місяців чекати дипломатичного конфлікту: адже "робітничий" прем'єр МакДоналд припинив позаторік дипломатичні стосунки в Мексику тільки через те, що там "вивалачили" якусь поміщицю-Англічку. Бо й Америка й Англія слухно вбачають у "нових" законах Калесового уряду відсіч їхнім зазіханням на цілковите опанування Мексики, де вони вже зазнали чималого удару від попередніх законів про націоналізацію землі та надір. А надто турбується Америка, для якої Мексика є природним кордоном, що заважає її економічно загарбати всю латинську Америку.

Є, однак, і інший бік медалі в мексиканських подіях. До сього обійзався з найновішою статистикою тамтешнього народного господарства, щоб побачити, як останніми роками вироста в Мексику своя дрібна та середня буржуазія, що хоче спекатися закордонних капіталістів. Політику цієї буржуазії й провадить Калес уряд, що не сприняється іншої перед арештами комуністів і навіть лівих профдівців.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КАПІТАЛ В НІМЕЧЧИНІ.

Дарма, що не минуло ще й два роки від часу запровадження в Німеччині досвіського плану, приплив американського капіталу має вже помітний вплив на німецьке народне господарство.

Як повідомляє гамбургський економічний орган "Віртшафтс динст", загальна сума даних Німеччині за цей час (до 30. червня 1926 р. включно) американськими фінансістами позичок включаючи й позичку, передбачену досвіським планом, досягає 3,052,430,000 марок, а взагалі сума одержаних Німеччиною за цей час закордонних позик досягає біля 32 мільярдів марок.

За даними американського міністра торгів (що враховує також і кредити, дані не в формі позичок) Німеччина за зазначений період одержала 3,800 мільйонів марок американських позичок. Навіть остання сума своєю абсолютною величиною досягає тільки 2% національного багатства Німеччини.

Сповнилися слова польського фабриканта, що Пилсудскі — одинока людина, яка може забезпечити Польщі збільшення годин дня праці.

Вихід УСРП з міжпартійного секретаріату.

Генеральська незалежність.

Судять комуністів.

Знову демонстрації безробітних.

Скромне признание.

Касують вісім-годинний день праці.

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Український факультет журналістики.

Американський журналіст про радянську Республіку.

В кватрі неволі і сліз.

Знову демонстрації безробітних.

Скромне признание.

Нове небесне світло.

Підземне радіо.

Чорне шкло.

Судять комуністів.

Знову демонстрації безробітних.

Петро Ванченко.

ШАХТЯР.

Ходив Андрій у шахту зо два роки. Полосуював десь під землею тверде вугілля, мріяв про податківські ступні й проклинав забій. Пізніше трохи, це вже, коли непарком здивився на швидкі рухи й чорні очі — то ще прибавилось нетерпляче чекання кінця роботи, щоб піднятися на гору й побачити Оришку.

Отож і сказався так: — любив Андрій ступні й Оришку, а працював у шахті.

Що до ступнів, то річ коротка. Там він родився — свіді прийшовши за заробітків. Що до Оришки, то складніше.

Давно хтось сказав ще, що свою так і за дверима знайдеш, а то і в локці втронеш, може воно й правда, бо щось подібне трапилося і з Андрієм.

Кодись в середу, як може й у четвер, Андрій зморений і злий, зійшовши з кваті й плонувши в стовбур*), підсковзувся й упав.

Звичайно, він не втонувся, хоч то була й не локка, а калюжа. Але мабуть Андрій правді і не думав ніколи, що онук згадає кодись його та ще й таким нехорошим словом.

Ріжно падають. Власти при місяці і коли не на човні, то прийми хоча на березі — це віковичі міданська трагедія, а по друге, теж не слід і вважати помешкання Нової Баварії за свою хату — це вже свинство й хворість на очі. Але Андрій просто здорово упав. Упав аж земля задвигтіла, ще раз вилась шахту, заглибив аж у правді й в той момент, коли розраховував, що картуз його летить, мабуть, право-

руч, він почув з гори веселий сміх і коротке, образливе, хоч будь для якого чоловіка:

— Вахлак! Він підвів голову. Здається, сразу-ж треба було-б і ставати, та він забув про це, бо сторчаком на язичі стало крике слово й просилося негайно погуляти отуди на гору, відкіль бульбами котились і дошкуль в гузузливий сміх.

Але в цей момент Андрієві очі зустріли оті очі, що я про них вже написав, і, звичайно, крике слово так і присохло на язичі.

А був то не хто інший, як Оришка. Вона стояла на горі біля вагончиків і сміялася, а Андрій, забувши зачинити свого рота, лежав на животі, дивився на неї й не міг рішити, чи йому вставати, чи може краще це полежати. Так саме не розбирав, чи він роздратований, чи йому теж сміятись хочеться.

Зрештою прийшов таки до пам'яті і встав. Він довго шукав свого картуза, щось мирився собі під ніс і до самісінької хати озирився на шахті і ніяк не міг зібрати до купи своєї губи, що розбіглася з під носа, як комут турго супіні.

— А дома Андрій витер об коліно картуза, чухнувся потилицю, ще раз посміхнувся й сказав: — Да!

Ось з цього часу і став Андрій нетерпляче чекати кінця роботи, щоб на обрії побачити Оришку.

А далі пішло так: увечері того нещасливого дня, Андрій, зібравши в гармонію халатів, підгуляти по польовку. Він тричі обійшов околиці й тричі "ненароком" набрав на хату Оришчиного батька.

Біля хати всі три рази зустрічав його злий, не-по-шахтярському, сирій цюцко й тому він не наважився підійти в четверте й пішов до дому спати трохи сумний, трохи роздратований — в цілому: як середна на п'ятницю в мокрому ли-

стаподі.

А на другий день він зустрів її в клубі. Андрій не любив багато говорити — і тому, добре впевнившись, що це вона, — Оришка, — підійшов до неї, лагідно взяв її за руку й конкретно, як він-звук на зборах, поставив питання:

— Підеш за мене? В клубі тоді йшла вистава, й Оришка, захоплена чимись стражданнями, відразу не зрозуміла важливості питання й проголосувала Андрію по потилиці.

Від несподіванки він трохи нахилився й хоч не готувався до такого, а все-ж не образився, бо від доброго стусана було скоріш приємніше, а ніж боляче.

В той вечір стусанів вже більше не було, але склалася розмова, яку Андрій охоче приймав-би й на гірше, аби її не чути. — Бо саме такої розмови він не чекав.

— Ти, кажеш, щоб стала я твоєю жінкою? — А то чому-ж? — найіно відповів Андрій.

— Так. А що робити будем? — Отакі! — здивувався Андрій. — Звісно, як люде...

І з запалом, з бурхливою кров'ю, вже до сить не конкретно, як і всі закохані, він розповів їй про швидкі ступні полтавські, про білу хату, про бездіч шасті й здається, навіть, клявся, що більш нікого й ніколи в ту хату не поведу.

Але Оришка любила шахту й песьолок не більше ніж Оришку ступні. І тому суворо, грубо й коротко вчинила присуд: — Дні, відкіль прителіпався, я шахтєра собі знайду.

Плакати Андрій не вмів, віватись не було охоти й тому він тихою ходою побрів до дому з отим настроєм, коли людина не розбирає, чи їсти вона хоче, чи може спати, а коли запро-

понують її кислого то й від того не відмовляється.

Дома він чомусь довго чистив об коліно картуза й задумливо обплывував долівку. Мабуть тоді сперечались ступні полтавські з Оришчиними очима — а він за них поривив не спати й проказався до ранку під драгим піджаком.

Другого дня Андрій почав тієї самої. Оришку він зустрів уже не в клубі, а по дорозі з шахти, коли вона зморена поверталася до дому.

Так само просто, як і ввечері, він розповів їй про своє щастя, запевняв, що з нею йому краще буде жити і хоч не так давно, але рішуче вона йому подобалася.

На цей раз Оришка вже не злялася та й ні зашо було, привайний, образати сумного хлопця. Вона тільки мривки повернула до двору й сховалася в хаті (наче ні вулиць, ні закоханих не було на світі), а замість неї вискочив сирій цюцко й почав сердито гавкати на Андрієві халави.

І чого-б треба дурному хлопцеві? Виплид чорні — робив шахтєрем на віки. Та й чим ступні ті краші за Оришку? Так ні — ступні й Оришка, Оришка й ступні!

Та й Оришка теж хороша. Що з діда-прадіда шахтєрка, то наче й треба було доброго хлопця ч орту посиляти. А чим була-б не пара, хоча-б і в ступі? Так от послушай-же їх — ніби зговорилися — одне другому вимотати дущі.

Через тиждень — приблизно — після клубної вистави, Андрій наважився ще раз нагадати Оришці про своє щастя. Але так само, як і в перший раз він почув оту відлину відповіді про шахтєрів і ступні і здається ще раз остаточно зрозумів, що без оришки йому не жити.

А далі пішли зовсім паскудні дні. (Кінець буде.)

ЧИ ВИ ВЖЕ ЧИТАЛИ

найновішу книжку відомого робітничого письменника М. ІРЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

що недавно вишла з друку? Якщо немає її ви самі, або ваші знайомі, то дотаргайтесь купити, а будете мати корисну книжку в хаті. Не тратьте вона вартості навіть тоді, як ви перечитаете її. Не дошка повість з воєнних часів в Галичині і з життя робітництва в Америці. Коли читаете, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перечитаете до кінця.

Письменник М. Ірчана сам пережив війну і вірно описує всі її страші події в старому краю. Читачи "Карпатську ніч" в рівночасно багато вчисте і то в найбільш доступній формі, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, окладина з артистичним малюнком в двох кольорах. Купіть, а ніколи не пожалуйте! Розповсюджені скрізь у книжках.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News

Cor. Pritchard & McGregor

Winnipeg, Man.

Не забувайте про пресовий фонд однієї української робітничої газети в Канаді!

* Колосць, по якому спускаються в шахту.

